

Sygn. akt II CSK 412/16

POSTANOWIENIE

Dnia 27 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku G. Spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w T.
przy uczestnictwie Gminy D.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 27 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 12 lutego 2016 r., sygn. akt VII Ca .../15,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od wnioskodawczynie
na rzecz uczestniczki kwotę 240,- (dwieście czterdzieści) złotych
z tytułu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 25 marca 2015 r. uwzględnił wniosek G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. i ustanowił na jej rzecz, na szczegółowo opisanej w uzasadnieniu postanowienia nieruchomości uczestniczki postępowania Gminy D., służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z tej nieruchomości w zakresie usytuowanego na niej gazociągu średniego ciśnienia, prawie utrzymywania go na tej nieruchomości oraz ewentualnych przyłączy i urządzeń, prawie swobodnego, całodobowego dojazdu i dojazdu, w tym ciężkim sprzętem celem napraw, konserwacji, remontów, modernizacji i przebudowy oraz ograniczeniu uprawnień właściciela nieruchomości obciążonej przez powstrzymanie się od wznoszenia budynków i nasadzeń oraz innych działań w strefie kontrolowanej, mogących zagrozić trwałości gazociągu podczas jego eksploatacji; zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki 1350 złotych wynagrodzenia. Ponadto ustanowił drugą służebność przesyłu na innej nieruchomości należącej do wnioskodawczyni, również dotyczącej gazociągu średniego ciśnienia z zasądzeniem wynagrodzenia na rzecz uczestniczki w wysokości 6 300 złotych; oddalił wniosek w pozostałej części i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w K., po rozpoznaniu apelacji uczestniczki postępowania Gminy D. od postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 25 marca 2015 r. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalił wniosek G. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o ustanowienie służebności przesyłu oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Postanowienie Sądu pierwszej instancji zaskarżyła uczestniczka w odniesieniu do wysokości i jednorazowego przyznania wynagrodzenia, wywodząc, że powinno ono być orzeczone okresowo i w innych wysokościach. Sąd Okręgowy nie rozpoznał apelacji, tylko uwzględnił z urzędu zmianę sytuacji prawnej, jaka nastąpiła już po wydaniu postanowienia przez Sąd Rejonowy. Uznał, że ze względu na zmianę klasyfikacji dróg, wzdłuż których przebiega gazociąg, i na skutek odpowiednich uchwał organów samorządowych zakwalifikowanie ich do dróg publicznych, niemożliwe stało się ustanawianie na nich ograniczonych praw

rzeczowych, a więc także służebności przesyłu i przyznawanie wynagrodzenia z tego tytułu. Z tych względów postanowieniem z dnia 12 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie Sądu Rejonowego w ten sposób, że oddalił wniosek oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2a oraz art. 40 z pominięciem art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 450 ze zm., dalej jako u.d.p.), art. 20, 21 i 22 Konstytucji oraz art. 353¹ k.c., a także art. 13 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2015 r., poz. 1774 ze zm.) przez błędną wykładnię; art. 38 ust. 1 u.d.p. przez niezastosowanie; art. 285 par. 1 w związku z art. 305⁴, art. 305¹ i art. 305² § 1 k.c. przez niezastosowanie; art. 58 par. 1 k.c. przez uznanie, że w okolicznościach sprawy czynność prawna ustanawiająca służebność przesyłu byłaby nieważna. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie apelacji uczestnika, ewentualnie uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a także zasądzenie kosztów postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestniczka wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Podstawą rozpoznania skargi kasacyjnej są przepisy ustawy o drogach publicznych. Stanowi się w nich, że droga publiczna, która została zaliczona do dróg gminnych stanowi własność gminy (art. 2a ust. 2 u.d.p.). Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd drugiej instancji wynika, że tak się stało w przypadku drogi na której posadowiony został gazociąg należący do wnioskodawcy. Uchwałą Rady Gminy D. z dnia 18 grudnia 2015 r. droga, która była dotąd drogą wewnętrzną została przekształcona w drogę gminną na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 460 ze zm.) oraz art. 7 ust. 2 u.d.p. W tej sytuacji zastosowanie ma art. 38 u.d.p., według którego istniejące w pasie drogowym obiekty i urządzenia niezwiązane z gospodarką drogową, które nie powodują zagrożenia lub utrudnień ruchu drogowego i nie zakłócają wykonywania zadań zarządu drogi, mogą pozostać w dotychczasowym stanie.

Uprawnienie to daje wnioskodawcy tytuł o charakterze administracyjnoprawnym do eksploataowania urządzeń gazowniczych w taki sam sposób, jakby to czyniło ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności. Nie jest to ponadto nowe zajęcie pasa drogowego, które wymagałoby uzyskania i opłacenia zezwolenia gminy (art. 39 i 40 u.d.p.).

Można twierdzić, że pomimo posiadania tytułu prawnego do utrzymywania urządzeń gazowniczych w sposób, jaki wynikałby ze służebności przesyłu, wzmocnieniem uprawnień wnioskodawcy byłoby ustanowienie tego ograniczonego prawa rzeczowego. Jednak na przeszkodzie temu stają utrwalone poglądy orzecznictwa i piśmiennictwa, według którego drogi publiczne są wyłączone z obrotu prawnego, stanowiąc rzeczy publiczne *extra commercium* i będąc przedmiotem własności mogą należeć tylko do podmiotów własności publicznej. Według uzasadnienia uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2006 r., III CZP 72/06 (OSNC 2007, nr 6, poz. 85) drogi publiczne są wyłączone z obrotu w sensie ekonomicznym i prawnym, co oznacza, że wprowadzie państwo lub gmina są właścicielami, ale prawem tym nie mogą rozporządzać na rzecz innych podmiotów ani przez przeniesienie własności, ani przez ustanowienie użytkowania wieczystego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2010 r., IV CSK 40/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 17). Skoro tak, to gmina, jak to ma miejsce w rozpoznawanej sprawie, nie może rozporządzać własnością drogi publicznej również w taki sposób, aby na niej ustanawiać ograniczone prawa rzeczowe, do których należy służebność przesyłu. Wnioskodawca z kolei jako przedsiębiorstwo przesyłowe nie ma roszczenia o ustanowienie takiego prawa. Nie ma w tym również interesu prawnego, jeśli może korzystać z nieruchomości w celu utrzymywania na niej swoich urządzeń przesyłowych w takim samym zakresie, jaki dawałaby mu ta służebność. Z tego wynika, że pas drogowy drogi publicznej (art. 2a ust. 2 w związku z art. 4 pkt 1 i art. 38 ust. 1 u.d.p.) nie może być oddany przedsiębiorcy przesyłowemu do korzystania przez ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego – służebności przesyłu (art. 305¹ k.c.).

Nie są zatem zasadne zarzuty skarżącego co do naruszenia licznych przepisów prawa materialnego, wskazanych w skardze kasacyjnej, gdyż pozbawiony podstaw jest główny zarzut, związany z niezastosowaniem przez

Sąd Okręgowy odnośnych przepisów kodeksu cywilnego (art. 285 § 1 związku z art. 305⁴, art. 305¹ - 305² § 1 k.c.).

Mając to na uwadze należało na podstawie art. 398¹⁴ orzec jak w postanowieniu, rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 w związku z art. 13 § 2, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

kc

jw